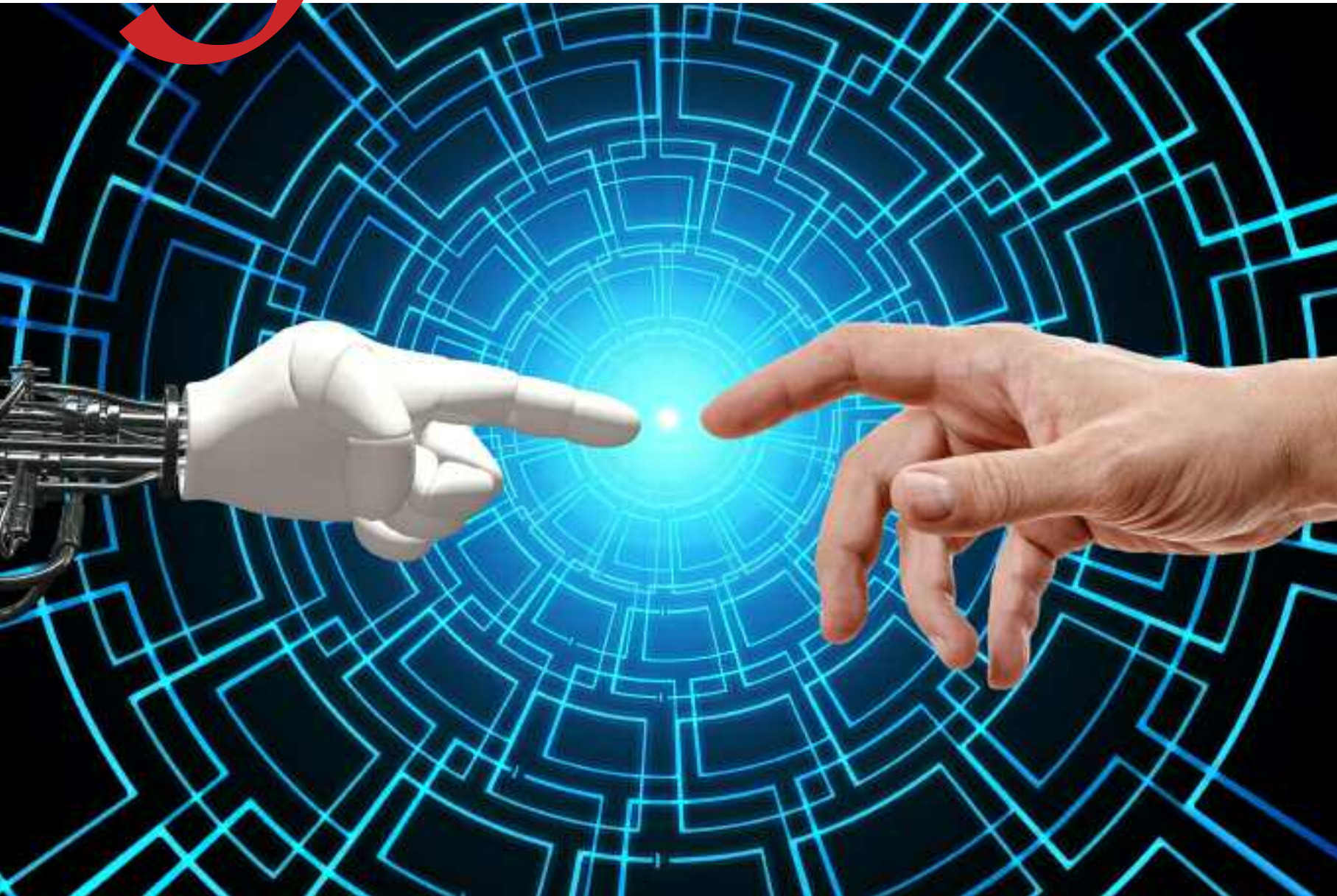

KERKBLAD

Jaargang 30 - nummer 15
vrijdag 18 augustus 2023
editie Leeuwarden e.o.

G eandewei

Protestantse
Kerk

AI, zegen of vloek voor christenen?

Op in bedsje
fan blombedsjes

Vlas als voorbeeld
voor de kerk

De kracht van Sara

Column

Tettie Stiemsma

Op in bedsje fan blombedsjes

It is ynkoarten wer de jierlikse betinking yn it Rengerspark te Ljouwert. 168 soldaten, omkaam yn Nederlânsk-Ynje, steane dêr opskreaun op it monumint de Deadenwacht.

Skoandere jonge libbens fan mannen dy't nea weromkomme soenen nei it Heitelân. In soad triennen binne der floeit, earst yn de Twadde Wrâldoarloch mar ek nei tiid troch de striid om de ûnôfhinklikheid fan Yndonesië. Fiif wiken sieten de jonges op in skip dat harren bringe soe nei de Fiere East. Foar harren gefoelsmjittich in lân like fier as foar ús no de moanne.

Omdat myn skoanmem har broer yn Soerabaja begroeven leit hawwe Renze en ik der west. Op it earefjild 'Kembang Kuning' stiene we en belibben dêr 74 jier famyljeskiednis. In omke dy't we allinnich koene út de ferhalen fan eartiids, fol leed. Om it te betinken en te ûnderfinen. Mei alle sintugen te sjen, hearren, rûken, fielen en priuwen oan dat lân.

Batavia, Bandung, Batoe en Soerabaja, we koene de plakken út de brieven fan omke Jan. No trochlibben we se. Yn ien fan syn lêste brieven skreau hy: *Tk hoop dat ik nu ook maar gauw naar huis kom, ze zijn nogal optimistisch maar we wachten maar even af Hit. Allen thuis hartelijk gegroet en een spoedig tot ziens. Good luck, je broer Jan!*

Hij ferdronk op 29 july 1949 yn it sicht fan de haven. En no stiene wij bij it grêf wêr't syn dierberen neat west hawwe. Plakferfangend mochten wij him in lêste groet bringe mei in wyt stientsje. As symbool fan tagong ta it Ivige Feest. Hoeden lei Renze it stientsje fan syn mem op in bedsje fan blombedsjes. Ferhuze fan Ljusens nei Soerabaja.

Woansdei 30 augustus wurde krânsen lein bij it monumint foar al dizze 168 dierbere soannen, heiten, bruorren en omkes. Fiel jim wolkom.

Meditaasje

De Geest vernieuwt

Doof de Geest niet uit...

1 Thessalonisenzen 5: 19

door Geert van Wieren

Een aantal jaren geleden werd ik door een collega gewezen op de tekst van lied 816 uit het Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk. Het is, vind ik, één van de pareltjes uit de bundel. Het lied roept op om niet stil te blijven staan bij wat is geweest, maar vooruit te kijken. Het is hier niet de plek om het hele lied te citeren, dus ik houd het bij het tweede couplet:

*Dat wij versteende zekerheden
verlaten om op weg te gaan.
Dat niet de greep van het verleden
ons achterhaalt en stil doet staan.*

Ik denk dat de René van Loenen, de tekstschrijver, hier wijze woorden zegt.

In de kerk is de neiging groot om achteruit te kijken. Dat heeft vooral te maken met het feit dat we ons in de kerk bezighouden met een boek uit het verleden, ons laten inspireren door een persoon uit het verleden, geloofswaarheden en kerkstructuren funderen op geschriften uit het verleden.

Die gerichtheid op het verleden is niet verkeerd. De kerk en het geloof zijn gevormd door wat er toen gebeurd en geschreven is. Het is goed om dat blijvend te overdenken. Het wordt echter problematisch wanneer we alles als onveranderbaar beschouwen. We moeten ons er niet door laten gijzelen. Alsof wat eertijds gezegd en besloten is voor altijd vastligt.

Een prachtig voorbeeld van je niet laten gijzelen door het verleden vind ik in Handelingen 15. Daar lezen we over een hevige geloofsdiscussie in de gemeente van Jeruzalem: waar moeten christenen uit de heidenen zich aan houden? Sommigen vonden dat zij zich aan de eeuwenoude joodse wet moesten houden. Anderen, onder wie Paulus, waren het daar volstrekt niet mee eens. Op een gegeven moment spreekt Petrus in deze discussie de wijze woorden:

Waarom willen wij God trotseren door op de schouders van deze leerlingen een juk te leggen dat onze voorouders noch wijzelf konden dragen?

Uiteindelijk is de uitkomst dat de christenen uit de heidenen zich moeten onthouden van wat aan de afgoden is gewijd, ontucht, vlees waar bloed in zit en het bloed zelf.

Het lijkt mij dat de Geest hier vernieuwend heeft gewerkt. Met wijsheid is de nieuwe situatie met de oude gewogen. De beslissing werd een loslaten van oude en vertrouwde vormen, hoewel die door God zelf waren ingegeven! Met geloofsmoed werd de nieuwe tijd ingevuld.

Misschien dat Paulus met zijn uitspraak 'Doof de Geest niet uit' wel aan deze discussie heeft gedacht. De Geest bracht een nieuwe tijd en die moest niet gedoofd worden met wat eens is vastgelegd. Dat geldt denk ik ook voor ons vandaag. We moeten de Geest niet opsluiten in wat achter ons ligt. Alsof de Geest alleen toen gesproken en gewerkt heeft. Dat maakt de kerk conservatief en stoffig. Dat moeten we niet willen.

Tijden veranderen, mensen veranderen, denkbeelden veranderen, daar moeten we niet bang voor zijn. Met open ogen en open oren moeten we in deze tijd staan op zoek naar wat de Geest vandaag zegt. En misschien is dat wel iets heel anders dan we gewend waren te horen en te zien. Daar is geloofsmoed voor nodig en die bid ik ons allen toe.

*Dat wat wij hebben ons niet gijzelt,
dat wij van elke dwang bevrijd
naar onbekende plaatsen reizen.
Dat Gij ons onderkomen zijt.
(Lied 816: 4)*

ds. Geert van Wieren is predikant van de Protestantse Gemeente Oosternijkerk

Week 34, 20 t/m 26 augustus

zondag	Romeinen 11:13-24
maandag	Romeinen 11:25-36
dinsdag	Matteüs 15:1-20
woensdag	Matteüs 15:21-28
donderdag	Matteüs 15:29-39
vrijdag	Matteüs 16:1-12
zaterdag	Matteüs 16:13-20

Week 35, 27 augustus t/m 2 september

zondag	Matteüs 16:21-28
maandag	2 Koningen 17:1-12
dinsdag	2 Koningen 17:13-23
woensdag	2 Koningen 17:24-33
donderdag	2 Koningen 17:34-41
vrijdag	2 Koningen 18:1-12
zaterdag	Matteüs 17:1-13

Leesrooster

De nummers 12 t/m 16
zijn edities voor
drie weken

Week 36, 3 t/m 9 september

zondag	Matteüs 17:14-23
maandag	2 Koningen 18:13-25
dinsdag	2 Koningen 18:26-37
woensdag	2 Koningen 19:1-13
donderdag	2 Koningen 19:14-28
vrijdag	2 Koningen 19:29-37
zaterdag	Matteüs 17:24-18:9

Artificial intelligence: zegen of vloek?

'Voor christenen brengt Artificial Intelligence (A.I.) zowel zegeningen als uitdagingen met zich mee. Aan de ene kant biedt A.I. christenen de mogelijkheid om complexe problemen op te lossen en belangrijke ontwikkelingen te stimuleren, zoals medische vooruitgang, efficiëntere processen en verbeterde communicatiemiddelen. Het kan ook helpen bij het begrijpen van complexe bijbelteksten en theologische concepten. Echter, er zijn ook potentiële vloeken die christenen moeten overwegen. A.I. kan bijvoorbeeld ethische dilemma's met zich meebrengen, met name in verband met privacy, het behoud van waardigheid en het verstoren van traditionele menselijke interacties. Daarnaast kan A.I. ook het begrip van de menselijke natuur en het belang van menselijke relaties verminderen.'

door ds. Peter Smilde

De tekst die u hierboven heeft gelezen heb ik niet zelf geschreven. Hij is tot stand gekomen met behulp van Kunstmatige Intelligentie. Ik heb de ChatGPT-app op mijn telefoon geïnstalleerd en heb de volgende vraag ingetypt: 'Beschrijf in het kort de zegen en de vloek van A.I. voor christenen.' Enkele seconden later rolde dit antwoord eruit. Eigenlijk best een goed verhaal.

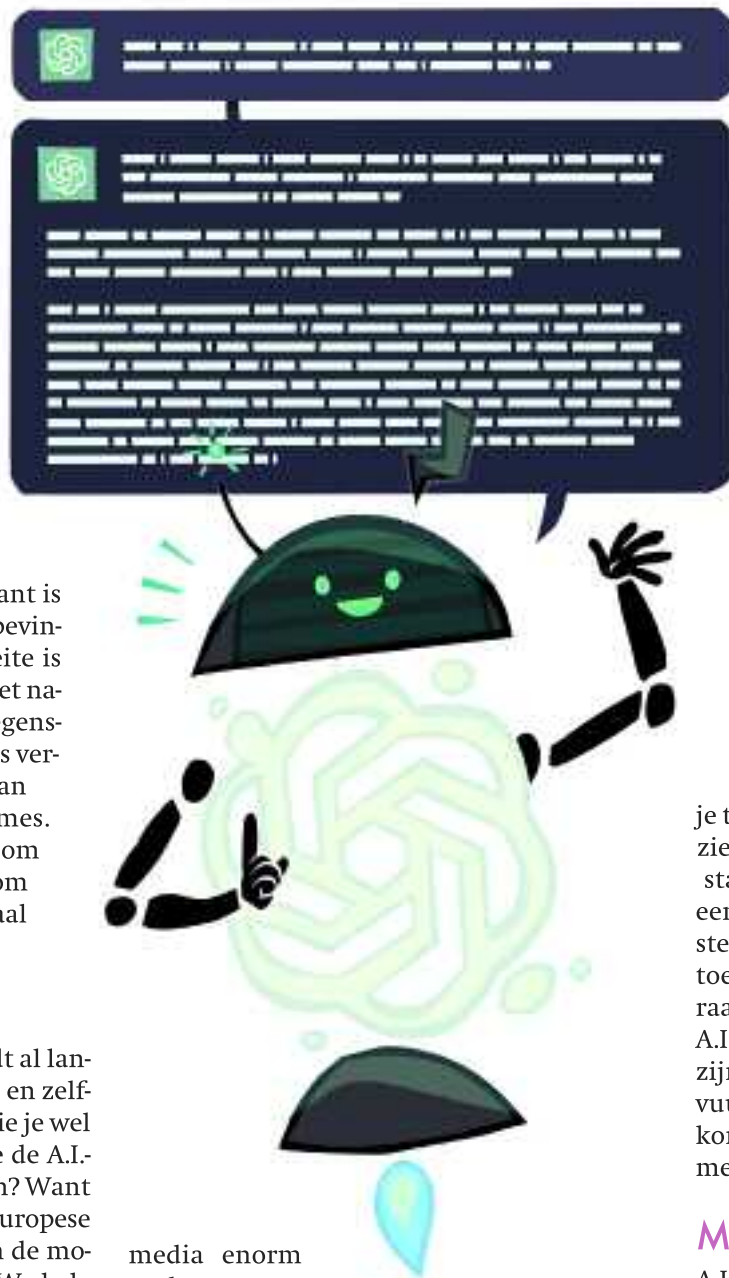
Natuurlijk heeft A.I. dit antwoord niet zelf 'bedacht'. ChatGPT scant in een fractie van een seconde alle artikelen die de A.I.-computer tot zijn beschikking heeft, selecteert met behulp van algoritmes wat relevant is en maakt een samenvatting van de bevindingen. Ontzettend knap, maar in feite is dit geen intelligentie, want A.I. kan niet nadenken. Wat A.I. wél goed kan is vliegensvlug door de mens gemaakte gegevens verzamelen en selecteren met behulp van door de mens opgestelde algoritmes. Daarnaast is A.I. steeds beter in staat om dit in goed verstaanbaar Nederlands om te zetten. We kunnen daar nu allemaal gebruik van maken.

Discussie

A.I. is natuurlijk niet nieuw, het wordt al langer gebruikt in zoekmachines, games en zelflerende robots. Maar op dit moment zie je wel overal discussie ontstaan. Moeten we de A.I.-ontwikkeling niet een tijdje stilzetten? Want het heeft een enorme impact... In de Europese Unie wordt wetgeving voorbereid om de mogelijke gevaren van A.I. in te tomen. We hebben bijvoorbeeld in de toeslagenaffaire al gezien hoe machtig A.I. was. Het bepaalde op een bijna autonome wijze welke ouders die mogelijk frauduleus waren en ouders waarschijnlijk betrouwbaar. Het logaritme dat hieraan ten grondslag lag bleek vooral mensen met een niet-Nederlandse achtergrond aan te wijzen als potentieel frauduleus. Toen de ellende zich openbaarde lukte het bijna niet meer het A.I.-systeem bij te stellen.

Neemt A.I. de controle van de mensheid over? Is de mensheid een soort tovenaarsleerling die met zijn toverkunst wel iets op gang kan brengen, maar het niet meer kan laten stoppen? Genereren bedrijven, overheden en criminelen met A.I. niet enorm veel macht en pakken ze onze vrijheid af? En wat is de impact op ons persoonlijk?

We weten dat A.I. in Tiktok en andere sociale

media enorm veel van ons weet en ons met allerlei verleidelijke programma's naar binnen probeert te zuigen. Daardoor raak je makkelijk verslaafd en kun je bijna niet meer stoppen. Jongeren zitten soms wel twintig tot dertig uur per week aan hun smartphone gekluisterd. Dat gaat ten koste van 'echte' contacten, met als gevolg depressiviteit.

Onaangenaam werk

Net als alle hulpmiddelen en technieken is het met A.I. niet wit of zwart, zegen of vloek. A.I. is een geweldig hulpmiddel en biedt kansen. Wat zijn wij zonder zoekmachines? Zelflerende robots zullen in de toekomst een hoop onaangenaam werk van ons overnemen en ons ook helpen bij onze duurzaamheidsdoelen.

En de kerk? Onlangs was er een congres van

de predikantenvereniging 'Op Goed Gerucht' met als thema A.I. 'Stel', vroeg men zich af, 'je vraagt ChatGPT een preek te schrijven over een bepaalde bijbeltekst. Zou dit een goede preek opleveren?' Ik stel me voor dat de ChatGPT in een mum van tijd allerlei bestaande preken en exegetische handboeken scant, de gegevens selecteert en in mum van tijd een preek maakt, in preektaal. Wij predikanten zouden daarmee veel tijd besparen. Maar... Is deze preek ook werkelijk een preek? Of is het een opeenstapeling van weetjes, waarheden en gedachten?

Paus Franciscus heeft eens tegen een groep priesters gezegd: 'Jullie zijn de mond van Jezus.' Daarmee legde hij heel goed uit wat een preek is. Het is veel meer dan overdracht van kennis en interessante gedachten. In een preek komt - via de stem en de persoon van de prediker - de stem en de persoon van Jezus naar je toe. Het gevoel, de levenswereld, kortom de ziel van de prediker is dus een essentieel bestanddeel van de preek. Tegelijk gebeurt er een wonder, want daardoorheen komt de stem van Jezus, Zijn Woord en Geest naar je toe. Wanneer dat gebeurt wordt je aangeraakt en verrast door de liefde van God. A.I. kan dus misschien wel een hulpmiddel zijn voor een predikant, maar het eigene, het vuur, de bevoegenheid en de ernst, die voortkomen uit de communicatie tussen God en mensen, daartoe is A.I. niet in staat.

Mensachtig, maar geen mens

A.I. heeft iets mensachtigs, maar is geen mens. Heeft geen ziel, geen moraal, weet niet wat liefde is. Je kunt er geen echt contact mee hebben en het heeft zeker geen godsbesef. Het is en blijft een hulpmiddel, een machine. Toch zit daar wel een gevaar. Dat we te veel ontzag voor A.I. hebben en denken dat het een supermens is, een soort god, een afgod. Afgoden lijken aanvankelijk best handig en vriendelijk, maar ze dringen steeds verder door in de haarvaten van je leven en gaan op den duur knellen. Ze nemen de regie van je over en zo raak je je vrijheid kwijt. Laten we dat terdege beseffen. A.I. is een gebruiksvoorwerp, een hulpje, een dingetje, meer niet. We moeten hem zijn plaats wijzen. Daarvoor is regelgeving, persoonlijke discipline en levende omgang met Hem die werkelijk God is.

ds. Peter Smilde is predikant van de Protestantse Gemeente te Drachten en redactielid van Geandeweï

Bij het einde van 'Geloofsgetuige'

*'Heiligen zijn dus mensen
waar licht door straalt.'*
(Een kind)

Begin 2014 kreeg Geandewei een nieuwe opzet. Ik bood aan om een rubriek te gaan verzorgen met korte verhalen over geloofsgetuigen.

Ruim negen jaar later is het tijd om in goed overleg deze column te beëindigen. Dankzij waarderende opmerkingen die er in de loop der jaren in wandelgangen regelmatig gemaakt werden, wist ik dat de stukjes ook gelezen werden. Dank! Slechts één keer kwam er een boze reactie. Dat was toen ik geschreven had over een zwarte vrouw die in slavernij was geboren en begrip toonde voor de protesten tegen de intocht van Zwarte Piet in Dokkum.

De bijdragen zijn allemaal na te lezen op www.harmpjes.nl. Ze maken inmiddels deel uit van een reeks van 366 stukjes: voor elke dag van het jaar één, meestal gekoppeld aan de betreffende geboorte- of sterfdag. Al met al een oecumenische heiligenkalender!

Het idee voor deze miniatures in woorden werd gedeeltelijk geboren uit protest. Er werd - en wordt - te vaak smalend over kerk en geloof gesproken. Alsof het christendom vooral ellende heeft gebracht. Je zou er zo snel mogelijk vanaf moeten. Alle religie kan maar beter verboden worden. Daartegen mocht wel meer weerwerk geboden worden. Misschien helpt het als we de verhalen blijven vertellen over mensen in wie het werk van de Geest op een bijzondere manier oplicht?

De protestantse term voor 'heiligen' is niet voor niets 'geloofsgetuigen'. Hun levens vormen, met alle gebreken die er ook aan bleven kleven, het Vijfde Evangelie. En zij kunnen ons inspireren om zelf 'bij de les' te blijven en te proberen ook onszelf met onze onvolmaaktheden en beperkingen bloot te stellen aan het hogere Licht.

Ik knoopte eigenzinnig aan bij officiële heiligenkalenders van katholieken, anglicanen, lutheranen en andere tradities. Het werd een mooi avontuur. Het was een stok achter de deur om oppervlakkige of weggezakte kennis van de kerkgeschiedenis op te frissen en te verdiepen. De internetencyclopedie 'Wikipedia' bewees daarbij goede diensten. Het is ook een leuke sport om het internet af te struinen op bijzondere details of op complete teksten te vinden van oude geschriften, op zoek naar het treffende citaat dat de persoon in kwestie kenmerkt. Maar nu is het dus mooi geweest.

Harmen Jansen, Drachten
(dshjansen@gmail.com)

Byldspraak - Willem Wilstra Flearmûzen

It ieuwenâlde Mariatsjerkje fan Blessum is in saneamd refugio oftewol skûlplak foar pylgers, mar ek foar kuierdens en fietsers mei it in rêstplak wêze. Foar de lytse mienskip is it sawol in Godshûs as doarpshûs. Der is mar ien dearinnende wei nei dit terpdoarpke, dus altyd wer deselde oardel kilometer werom, útsein dy kuierdens en fietsers. Dy kinne oer in moai paad troch de greiden nei Hilaard komme.

Pylgers dy't bygelyks it St. Odulphuspaad as it Jabikspaad rinne, kinne hjir oernachtsje en fan it wiet en drûchje genietsje. Ferline jier wiene dat mar twa.

Yn'e hage stiet in plankje mei de tekst 'De kerk is open'. Troch de foardoar komt men yn it portaal ûnder de toer. Yn it folgjende houten sket sit in oerâlde doar mei dizze skoattel. Sliipers wurd oanret om dizze doar nachts goed ticht te hâlden, mooglik soe in flearmûs harren pleachje kinne!

Psalm 91 : 1

Dy't by de Hear syn skûlplak fûn mei rynske help ferwachtsje;
al sinkt de dei en falt de jûn, hy mei by God oernachtsje.
Ik sis tsjin God: 'Myn sterk kastiël, op Jo wol ik betrouwe,
de rots dêr't ik my feilich fiël, op Jo kin'k ivich bouwe.

(Fedde Schurer en Cor Waringa)

Colofon

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Advertenties:
Media advies Theo Wijbenga
T. (06) 51426179 (8:30 - 13:00 u.)
E. advies@theowijbenga.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
E: administratie@geandewei.nl

Familieberichten:
Jaap Hoogenboom
T. (0592) 785 484
E. info@hoogenboom-communicatie.nl

Geandewei

Kopij algemeen deel: uiterlijk 15 dagen voor verschijnen naar redactie@geandewei.nl

Persoonlijk Wortelen

Laatst ontmoette ik een jonge akkerbouwer. Een agrarisch pionier, zoekend naar nieuwe wegen in een wereld die steeds meer tegen grenzen aanloopt.

door Jolanda Tuma

Een van de gewassen die hij verbouwt is vlas, een bijzonder plantje dat vroeger veel op de velden stond, maar op een bepaald moment niets meer opbracht en dus verdween uit het landschap. Tegenwoordig wint het vlas weer een beetje terrein, doordat er niet alleen lijnolie en linnen uit het gewas wordt gewonnen, maar het ook perfect isolatie- en bouw materiaal blijkt te zijn.

Het gesprek ging over de droogte in het voorjaar. Hij zei: 'Als het droog is, gaat een plant dieper wortelen. De stengel bleef kort dit jaar, bijna de helft van vorig jaar. Als de omstandigheden veranderen past een plant zich onmiddellijk aan.'

Deze woorden bleven rondzingen in mijn hoofd. In tijden van overvloed kun je met ondiepe wortels eenvoudig het hoofd fier in de lucht steken, maar in tijden van schaarste is het belangrijk om te verdiepen en dicht bij jezelf te blijven.

Grenzen aan de groei

Het deed me denken aan de veranderingen in onze samenleving. Na tijden van overvloed en bomen die tot in de hemel groeiden lopen we nu keihard aan tegen de gevolgen van die ongebreidelde groei. De omstandigheden veranderen onbevattelijk snel. Wanneer omstandigheden drastisch veranderen worden in de waan van de dag vaak snelle oplossingen gezocht. Maar de ervaring leert dat dit soort 'ondiepe' oplossingen meestal niet stand houden en vaak zelfs meer afbreken dan je lief is.

De vlasplant laat zien dat het in tijden van schaarste belangrijk is om dieper te wortelen. Het water ligt dieper verscholen en is minder beschikbaar. De plant moet zuinig zijn en dicht bij de grond blijven. 'Maar de bloei was

dit jaar wel uitzonderlijk intens', zo vertelde de akkerbouwer.

Diep wortelen, dicht bij de grond blijven, dicht bij jezelf blijven. Het zijn woorden, beelden, die vaak worden gebruikt als het gaat over een manier van leven, over levensvragen, levenskunst. Nu we worden geconfronteerd met de enorme klimaatveranderingen worden we gedwongen om na te denken over onze levensstijl, over de manier waarop we gewend waren te leven en hoe dit toch echt anders moet. En dat het ook anders kán. We zagen het afgelopen winter, toen de gasprijzen plotseling de pan uitrezen. Massaal draaiden we de thermostaat omlaag en trokken dikke truien aan.

Maar die massale gedragsverandering was vooral financieel gedreven: zodra de gasprijzen wat tot bedaren kwamen, ging de thermostaat alweer omhoog. Zodra de financiële prikkel wegvalt belanden we weer snel in het oude spoor. Voor een werkelijke aanpassing aan nieuwe omstandigheden is meer nodig dan een financiële prikkel. Daarvoor is het nodig dieper te gaan, te zoeken naar een dieperliggende motivatie, een motivatie die misschien wel raakt aan de vraag naar het wezen van ons bestaan.

Cruciale momenten

De vragen naar het wezen van bestaan, de levensvragen, komen vaak aan de orde op cruciale momenten in het leven. Wanneer er iets gebeurt waardoor je leven op de kop staat, door ziekte, door verlies, door de geboorte van een kind of juist het besef dat je geen kinderen zult krijgen. Dan komen die diepe vragen op tafel en valt er vaak van alles weg wat voorheen nog zo belangrijk leek. Dan gaan de wortels dieper en blijf je dichter bij jezelf.

We leven in een tijdsgewricht waarin alles op zijn kop staat en die veel vragen oproept, levensvragen ook. Kerken en kerkelijke gemeenschappen zijn bij uitstek plekken waar ruimte is voor deze trage vragen. Kerken zijn plekken waar wordt nagedacht over het leven, over het wezen van bestaan. Het levend water, zo zou je kunnen zeggen, ligt verscholen ligt in de eeuwenoude heilige teksten, de rituelen, de muziek en de kunst, de sacrale ruimte van het kerkgebouw, maar ook in het omzien naar elkaar en in de diaconale aandacht.

Voor velen in onze samenleving is de kerk niet meer van betekenis en werd die al lang de rug toegekeerd, net zoals het vlas decennia geleden werd afgedankt omdat het niets meer opbracht. Maar na een tijd van afwezigheid wint het vlas heel voorzichtig weer terrein. Het schijnbaar zo kwetsbare plantje blijkt vanbinnen verrassend sterk te zijn en vol nieuwe mogelijkheden. Het wortelde diep dit jaar, bleef dicht bij de grond en bloeide uitzonderlijk intens.

Misschien, zo vroeg ik me af, is het vlas wel een voorbeeld voor de kerk: verdiep je in het levend water dat verscholen ligt in wie je werkelijk bent en blijf dicht bij jezelf. Verdiep je in de heilige boeken, voer de rituelen uit, geef muziek en kunst de ruimte en open de deuren naar die sacrale ruimte van de kerkgebouwen. Schreeuw het niet van de daken, maar blijf dicht bij wat er werkelijk toe doet.

Misschien ontstaan er als vanzelf onvermoede wegen op die kruispunten van kerk en samenleving in een tijdsgewricht dat snakt naar levend water.

Jolanda Tuma is vrijgevestigd geestelijk verzorger en vaste medewerker van Geandewei

Diversen

Earnewâldster Rûnte/Rotonde deze winter over ecotheologie

Het winterseizoen van de Earnewâldster Rûnte/Rotonde bestaat dit jaar uit een lezingenreeks over 'Ecotheologie, natuurlijk theologie, ecologie en wij'. De organisatie zegt erover: 'We leven in een tijd waarin voor veel mensen de zorgen zich opstapelen. Zorgen om de toekomst in groter en kleiner verband. Er zijn onzekerheden over het dagelijks bestaan en ook over de verdere toekomst. Hoe komt het met het klimaat, hoe komt het met onze planeet en hoe nemen we onze verantwoordelijkheid daarin?' Zes inleiders gaan hier vanuit hun eigen expertise op in. Het zijn dr. Sytze Ypma op 5 september, pastor Pieter Knijff op 3 oktober, dr. Janneke Stegeman op 7 november, ds. Carola Dahmen op 9 januari, ir. Marjolein Tiemens-Hulscher op 6 februari en prof.dr. Hans Alma op 5 maart. Locatie: Protestantse kerk Eben Haëzer, Wiidswai 6, Earnewâld, van 19.30 – 21.30 uur. Toegang: 40 euro voor alle lezingen of 10 euro voor een losse. Meer informatie en aanmelden: www.er-rotonde.nl.

Kleasterrûntsje Tsjerkepaad: 26 augustus vanuit Bolsward

Op 26 augustus is het jaarlijkse Kleasterrûntsje van Tsjerkepaad, dit jaar vanuit Bolsward. U kunt kiezen uit een wandeltocht langs onder meer het nieuwe kloostermonument bij Hartwert of een fietstocht die u onder meer naar Witmarsum en Pingjum voert. De dag begint in de Doopsgezinde Kerk, Skilwyk 29 in Bolsward. Bij binnenkomst tussen 9.30 en 10.00 uur betaalt u de kosten voor deze dag: 10 euro. U brengt uw eigen lunchpakket mee. Om 10.00 uur begint een korte viering o.l.v. Gerrit Groeneveld. Lieuwe Westra vertelt over de wandeltocht langs het voormalige Oldeclooster, Herke Giliam over de fietstocht naar het voormalige klooster Vinea Domini. Rond 15.00 uur komen de fietsers en wandelaars terug in de Doopgezinde kerk voor de nazit. Opgave tot 23 augustus bij g.s.groeneveld@ziggo.nl met vermelding van wandeltocht of fietstocht.

Gave Vriendinnendag op 30 september in Drachten

Een dag gezelligheid, verdieping en vriendschap voor Nederlandse vrouwen en hun vriendinnen met een vluchtelingenachtergrond. Dat is de Gave Vriendinnendag voor Noord-Nederland, op zaterdag 30 september in De Bethel in Drachten. De stichting Gave hoopt met een programma met samen zingen, een spreekster, lekker eten en multiculturele workshops de vriendinnen te inspireren, trainen en ondersteunen. De dag is van 9.30 tot 16.15 uur, meedoen kost 10 euro per koppel, aanmelden kan via www.gave.nl/vriendinnendag.

Tsjerkepaad - Spreekende stenen (3) Ruimte voor ontmoeting

Tsjerkepaad - de jaarlijkse zomerse openstelling op zaterdagmiddag van ongeveer 250 Friese kerken - heeft dit jaar als thema 'Kerk als plaats van ontmoeting'. In een drieluik legt ds. Siep Boukes, lid van de kerngroep Tsjerkepaad en oud-redacteur van *Geandewei*, uit hoe je 'het stille spreken' van de kerkgebouwen kunt leren verstaan.

Het eerste wat je aantreft in een moderne kerk is vaak: een ontmoetingsruimte. Er zijn kapstokken, en deuren brengen je in verschillende zalen. Soms staat er bij de ingang een bord waarop te lezen is wat waar gebeurt. En regelmatig tref je een balie aan, waar je koffie, thee of nog meer kunt krijgen. Het laat zien: het gemeente-leven is meer dan een ontmoeting met het heilige of een horen naar het Woord. Hier ontmoeten de mensen elkaar.

In de kerkzaal zie je dat aan de stoelen, want onbeweeglijke banken zijn vaak verwijderd. Ze staan zo opgesteld, dat de kerkgangers elkaar kunnen zien. De kansel staat niet meer zo centraal, maar er is een liturgisch centrum ingericht, waar ook de tafel (nazaat van het oude altaar) een plek heeft gekregen. Maar opvallend is, dat alles makkelijk te verwijderen is.

Mensen ontmoeten elkaar

Het liturgisch centrum is op meer dan één manier te gebruiken. Er is ruimte voor andere activiteiten op andere momenten. Soms staan er muziekinstrumenten, want ook de muzikale begeleiding is gevarieerd. Mensen ontmoeten elkaar, ook met hun verschillende smaak.

Er is plek voor jong en oud, van het eerste moment tot aan het einde van het leven. Aan de wand zie je soms een boekrol hangen, waarop de namen staan van de gedoopten uit de laatste tijd. En vaak is er ook een hoekje waar de gestorvenen worden herdacht, soms met een steen met hun naam.

Je komt kunst tegen met een grote en een kleine K. Over het doopvont is nagedacht: de

betekenis wordt soms symbolisch aangeduid. Hier en daar hangt iets aan de wand dat een begaafd amateurschilder aan de kerk heeft geschonken. Maar je ziet soms ook tekeningen uit de kinderkerk. En op zondag ontbreekt een symbolisch bloemstuk niet.

Hij spreekt in en door mensen

Wat vertelt zo'n nieuwe kerk? Dat de ontmoeting met God ook een ontmoeting is met elkaar. God spreekt niet alleen in het heilige en in het Woord - al blijft dat aanwezig! Hij spreekt in en door mensen, die elkaar treffen en ontmoeten. En zo vertellen de stenen dat geloof niet alleen verheven is, maar ook alledaags. Zelfs voor wie niet gelooft biedt de kerk ruimte. Ze is klaar voor de ontmoeting.

Zo spreken de stenen. In elk gebouw is het verhaal dat ze vertellen weer net iets anders. Er zijn zelfs gebouwen die verhalen combineren. Soms zijn er daarbij de kleinere verhalen, die een gebouw uniek maken. Er zijn anekdotes te vertellen, en wie echt in de geschiedenis duikt, vindt meer dan eens nog allerlei pareltjes. Maar door alles klinkt, voor wie de taal van de stenen heeft leren verstaan: dit was een plek van ontmoeting, met God, met het Woord en met elkaar.

Wat er in die ontmoetingen allemaal is gebeurd, daarover verhalen de stenen niets. Ze waren er om het te faciliteren, en verder hebben ze zwijgplicht. Er zijn dingen die te persoonlijk, te intiem zijn om aan de grote klok te hangen. Maar zolang de gebouwen er staan, staan ze voor de ontmoeting open. En als wij de deuren openen voor ieder die binnen wil komen, wordt verder gebouwd aan dat eeuwenlange verhaal.

De Sint Martinuskerk in Tzummarum kreeg ook een modern interieur. Foto: Kerkfotografie.nl

Kleurrijk Geloven

De kracht van Sara

Ze weet dat haar naam uit de Koran komt en in de Bijbel en Thora staat. Haar ouders kozen voor haar - hun jongste dochter - een naam vol belofte, want Sara betekent 'lachen' en 'wijzer worden'. Ze hopen dat hun dochter een blijde vrouw mag worden die open staat voor levenswijsheid. En die blijdschap en levenswijsheid heeft Sara wel nodig. *door Corry Nicolay*

Toen ze vijf jaar was zijn haar ouders gevlucht. Sara heeft in meerdere azc's haar kinderjaren in onzekerheid doorgebracht. Daar is zij van kind, tiener geworden.

Als kind kreeg ze last van nachtmerries. In de azc's hoorde ze 's nachts mensen wanhopig huilen en gillen omdat ze van hun bed werden gelicht en in een politiebusje naar een uitzetcentrum moesten. Ook maakten verschillende mensen in wanhoop een einde aan hun leven. Dan be kroop haar de angst dat zij dit ook mee ging maken.

Jarenlang hopen en tegelijkertijd jarenlang angstig zijn voor uitzetting kregen steeds meer vat op haar. Toen na elf jaar eindelijk de verlossende uitspraak kwam van de Immigratie en Naturalisatiedienst was Sara's jeugd al voorbij. Gelukkig komen de nachtmerries steeds minder vaak voor.

Sara wil die erge jaren achter zich laten. Gelukkig heeft ze haar geloof, waar ze blij mee is. Samen praten we erover hoe je angst en wanhoop bij God/Allah kunt brengen en dat je dan een wonderlijk rustig gevoel in je hart mag ontvangen. En we bidden samen. Ik vind Sara een krachtige en intelligente jonge meid die positief in het leven staat.

'Nu wil ik een hoofddoek dragen', zegt Sara als tiener. 'Ik wil laten zien dat ik een vrolijke moslima ben en door de hoofddoek moet ik lekker vaak aan Allah denken. Dat maakt me gelukkig.' Haar moeder vindt dat Sara dat zelf moet weten en voor haar vader hoeft Sara geen hoofddoek te dragen. Ze moet wachten tot ze achttien jaar is, want dan is ze volwassen. Wanneer zij het dan nog graag wil zal hij haar steunen bij de lastige reacties die ze gaat krijgen.

En nu draagt Sara als achttienjarige jonge vrouw een hoofddoek. Zo'n mooie moderne met gekleurde laagjes over elkaar heen. 'Veel mensen denken dat je vader of je broer je dwingt om de hoofddoek te dragen', zeg ik tegen haar. 'Dat merk ik nu al', antwoordt een lachende Sara. 'Als ze willen luisteren leg ik uit dat het mijn eigen keuze is en dat ik het heerlijk vind de hoofddoek te dragen.'

'En als ze niet echt willen luisteren en niet geloven dat het je eigen keuze is?', vraag ik. Sara haalt haar schouders op en zegt: 'Dan kan ik dat niet veranderen. Dan moeten ze maar verkeerd over mij denken. Het ergste vind ik dat ze dan óók verkeerd denken over mijn vader en broer...'

Met een lieve glimlach zegt haar vader: 'Ik heb je steun beloofd in je besluit en daar hoort bij dat meerdere Nederlanders verkeerd over mij zullen denken. Maar Sara: jij bent belangrijker voor mij.'

Ik glimlach. Sara kijkt me vragend aan. 'Ik moet aan je naam denken. Je lacht, Sara, en je wordt inderdaad steeds wijzer in het zoeken naar wie je ten diepste bent als gelovige jonge vrouw, net als de Sara in de Bijbel, Thora en Koran.'

Sara zegt: 'Ik draag alleen die mooie hoofddoek. Mijn kleren blijven modern en lekker strak. Want ik ben een moderne moslima die een hoofddoek draagt.' Ik weet dat veel andere jonge moslima's hetzelfde doen. Bij vertrek wenst Sara mij met de hand op haar hart toe: 'Salam Aleikum - de Vrede van God.'

Corry Nicolay uit Heerenveen is PKN-predikant Kleurrijke communicatie. www.kleurrijkgeloven.nl.

Corry en Sara bij het azc in Leek, toen Sara tien jaar was.

Diversen

Hagenpreek: 27 augustus in museum De Sûkerei Damwâld

Op zondag 27 augustus 2023 is er in openluchtmuseum De Sûkerei aan Trekwei 8A in Damwâld een hagenpreek, om 15.00 uur. Voorgangers zijn Gooitzen Riemersma en pastoor Paul Verheijen, de muziek wordt verzorgd door Excelsior Driezum-Wâlterswâld. Er is koffie en thee na afloop en de collecte is voor een goed doel. Neem uw eigen stoel mee.

Theologische Vorming Sneek begint met open gastcollege

Op dinsdag 19 september begint een nieuw seizoen van de cursus Theologische Vorming in Sneek. De eerste avond is een open gastcollege door ds. Jan-Willem Uringa, als predikant verbonden aan het Medisch Centrum Leeuwarden, over 'de pastorale zorg in het ziekenhuis in deze tijd.' De avond begint om 20.00 uur in Bogerman, Hemdijk 2 in Sneek, bijwonen kan voor 5 euro. De eigenlijke cursus bestaat uit een cyclus van drie jaar waarin jaarlijks in september kan worden ingestapt. De 20 avonden (10 voor de kerstvakantie en 10 erna) zijn verdeeld in vier blokken van vijf weken. In elk blok wordt les gegeven in twee verschillende vakken. Die vakken zijn filosofie, ethiek en dogmatiek, Oude Testament, Nieuwe Testament, liturgie, rituelen en traditie, Diaconaat en Communicatie, wereldgodsdiensten en spiritualiteit, geschiedenis van kerk en kunst, Jodendom. „Wat mij altijd weer opvalt”, vertelt cursusleider Jan Henk Hamoen „is dat de cursisten altijd weer zeggen dat de tijd is omgevlogen. Het lijkt een heel traject, maar in het vaste ritme van de dinsdagavond lukt het eigenlijk iedereen om alle drie de jaren te volgen.” En de reacties van de cursisten zijn uitermate positief. Zo zei een cursist bij de evaluatie: „Voorafgaand had ik geen idee wat me te wachten stond maar het heeft me positief verrast op alle fronten! En een ander vulde dat aan met woorden die treffend de cursus typeren: „De meeste lessen geven mij nieuwe inzichten, waardoor ik me meer bewust ben van mijn eigen vorming vanuit de christelijke traditie. Er is ook verdieping door kennis over andere godsdiensten en die bieden mij een breder kader om beter te begrijpen hoe volken en culturen vanwege godsdienst zo kunnen verschillen.” Het cursusgeld bedraagt 220 euro per cursusjaar. Mocht dit een probleem vormen, dan kan een beroep worden gedaan op het cursistenfonds. Meer informatie op tvgsneek.nl, aanmelden via info@tvgsneek.nl.

VOLGENDE KEER **G**eandewei

Een nieuwe
studentenpastor

Bidde mei briefkes
of digitaal

Paulus en Silas

